

SHRnutí VÝVOJE FINANČNÍHO TRHU V ROCE 2023

Makroekonomická situace	Reálný sezónně očištěný HDP mírně klesl o 0,2 %. Harmonizovaný index spotřebitelských cen zpomalil své tempo růstu, když vzrostl o 12,0 %. Míra nezaměstnanosti se mírně zvýšila na 2,6 %, i tak však nadále dosahovala nejnižší úrovně nezaměstnanosti v EU. Sektor vládních institucí hospodařil s deficitem 3,7 % HDP. Míra zadlužení vládních institucí vůči HDP poprvé po 3 letech mírně klesla, a to o 0,2 p. b. na 44,0 %.
Měnová politika a devizový trh	ČNB přistoupila v prosinci v kontextu klesajícího tempa domácí inflace k jednomu snížení 2T repo sazby o 0,25 p. b. na 6,75 %. To znamenalo první pokles této sazby za více než 3 roky. Průměrný kurz české koruny vůči euru posílil o 60 haléřů na 24,0 CZK/EUR.
Umístění prostředků na finančním trhu	Objem prostředků umístěných na finančním trhu se zvýšil o 13,3 % na 9,7 bil. Kč, což představovalo jejich nejvyšší absolutní i relativní nárůst za posledních 5 let. Nejvyšší absolutní přírůstek prostředků zaznamenaly opět vklady u úvěrových institucí (o 842,7 mld. Kč), které zaujímaly přibližně 69% podíl na celkových prostředcích. Nejvyšší tempo růstu vykázaly prostředky spravované investičními fondy (o 26,0 %), a jejich podíl na celkových prostředcích tak vzrostl na 14,3 %.
Struktura úspor domácností	Objem úspor domácností umístěných v rámci produktů či nástrojů finančního trhu vzrostl o 11,7 % na 6,4 bil. Kč. Z hlediska vývoje struktury úspor domácností zaznamenaly nejvyšší absolutní i relativní nárůst investiční fondy, a to o 311,4 mld. Kč, resp. 38,4 % na 1,1 bil. Kč. Nárůst objemu termínovaných vkladů byl vyšší než v případě netermínovaných vkladů, které vykázaly nejvyšší pokles podílu na úsporách domácností (o 2,8 p. b.) na 45,6 %. Celkově se během posledních 5 let podíl vkladových produktů u úvěrových institucí na úsporách domácností snížil na 61,2 %, a to zejména ve prospěch úspor umístěných v investičních fondech, jejichž podíl vzrostl na 17,6 %.
Zadlužení domácností	Zadlužení domácností vzrostlo o 4,7 % na 2,3 bil. Kč. Tempo růstu objemu úvěrů na bydlení zpomalilo na 4,2 %. Podíl těchto úvěrů na celkovém zadlužení domácností mírně klesl na 75,3 %.
Subjekty finančního trhu	V počtech subjektů jednotlivých sektorů finančního trhu nedošlo k výrazným změnám. V oblasti kapitálového trhu pokračoval růst počtu investičních fondů. Dominantní bankovní sektor rozšířily Partners Banka, a.s. a 1 pobočka zahraniční banky.
Bankovní sektor	Bankovní sektor (včetně stavebních spořitelen) již tradičně potvrdil svoje dominantní postavení na českém finančním trhu. Tempo růstu objemu aktiv o 11,1 % na 9,9 bil. Kč bylo nejvyšší za posledních 5 let. Celkový kapitálový poměr, jakožto klíčový faktor odolnosti sektoru, mírně vzrostl o 0,6 p. b. na 22,9 %. Zisk před zdaněním se zvýšil o 1,2 % na 123,0 mld. Kč.
Úrokové sazby	Setrvání měnověpolitických sazeb na zvýšených úrovních se projevilo v pokračujícím růstu průměrných ročních korunových úrokových sazeb, které na vkladech domácností i nefinančních podniků a také na úvěrech nefinančním podnikům vzrostly na nejvyšší úroveň za více než 20 let. Úročení úvěrů nefinančním podnikům se zvýšilo více než v případě úvěrů domácnostem, u nichž působil vyšší podíl úvěrů s delší dobou fixace úrokové sazby.
Vklady a úvěry	Objem klientských bankovních vkladů se zvýšil o 14,4 % na 6,7 bil. Kč, tedy více než dvojnásobným tempem oproti roku 2022. Naproti tomu objem klientských úvěrů vzrostl o 7,0 % na 4,4 bil. Kč, když dominantní sektor domácností vykázal zhruba poloviční tempo růstu (4,7 %) než nefinanční podniky (9,8 %). Podíl nevýkonných úvěrů na celkových klientských úvěrech třetím rokem klesal, a to meziročně o 0,3 p. b., na dlouhodobě nejnižší hodnotu 1,6 %. Poměr klientských vkladů ke klientským úvěrům v bankovním sektoru výrazně vzrostl o 9,9 p. b. na 153,8 %.

Hypoteční trh

Objem nově poskytnutých hypotečních úvěrů vzrostl o 12,3 % na 636,3 mld. Kč. Výraznější byl růst úvěrů na nebytové nemovitosti a jiné účely (o 18,7 %) na 299,2 mld. Kč. U úvěrů na bytové nemovitosti se v růstu objemu (o 7,2 %) na 337,1 mld. Kč zásadněji projevíly refixace v minulosti poskytnutých hypoték. Z toho objem nových hypoték obyvatelstvu mírně vzrostl o 5,7 % na 304,1 mld. Kč. Naopak čistě nové hypoteční úvěry obyvatelstvu na bytové nemovitosti výrazně klesly o čtvrtinu na 111,7 mld. Kč. Celkové portfolio nesplacených hypotečních úvěrů se zvýšilo o 7,5 % na 2,7 bil. Kč.

Stavební spořitelny

Počet nově uzavřených smluv o stavebním spoření klesl o 22,3 % na 377,9 tis. smluv. Celková naspořená částka také poklesla o 6,4 % na 313,4 mld. Kč. Podíl vkladů domácností u stavebních spořitelen na celkových vkladech u úvěrových institucí se snížil na 8,0 %. Stát vyplatil spořicími účastníkům na přímé státní podpoře 4,2 mld. Kč. Objem nových úvěrů poskytnutých stavebními spořitelny poklesl ještě výrazněji, a to o 37,6 % na 33,3 mld. Kč. Celkový objem úvěrů dosáhl přesto historicky nejvyšší hodnoty 348,1 mld. Kč.

Družstevní záložny

Celková aktiva sektoru družstevních záložen druhým rokem vzrostla, a to o 6,4 % na 10,1 mld. Kč, ovšem stejně jako v předchozích 4 letech tvořila jen 0,1 % aktiv všech úvěrových institucí. Podíl nevykonných úvěrů se zvýšil o 1,5 p. b. na 27,1 %. Celkový kapitálový poměr vzrostl o 3,6 p. b. na 28,5 %. Sektor družstevních záložen dosáhl třetím rokem kladného výsledku hospodaření před zdaněním, a to ve výši téměř 99 mil. Kč.

Nebankovní poskytovatelé financování

Bilanční suma sektoru nebankovních poskytovatelů financování vzrostla o 10,1 % na 485,4 mld. Kč, nejvyšší hodnotu za posledních 5 let. Přesto se podíl tohoto sektoru vůči bilanční sumě bankovního sektoru držel pod 5% hranicí. Objem poskytnutých půjček se zvýšil o 10,4 % na 385,5 mld. Kč, přičemž růst zaznamenaly všechny tři dílčí segmenty, a to společnosti finančního leasingu o 12,0 %, společnosti ostatního úvěrování o 5,6 % a faktoringové a forfaitingové společnosti o 5,2 %.

Regulovaný a mimoburzovní trh

Hlavní český akciový index PX vzrostl o 17,7 % na 1 414 bodů, tj. o 4,1 p. b. méně než hodnota souhrnného globálního indexu MSCI ACWI. Objem burzovních obchodů se snížil o 21,9 % na 141,3 mld. Kč především kvůli poklesu obchodů s akciemi. Objem obchodů v rámci RM-S, který se zaměřuje především na drobné investory, vykázal výrazný pokles o 34,2 % na 4,3 mld. Kč.

Dluhopisové financování nefinančních podniků

Celkový objem dluhopisů emitovaných nefinančními podniky se mírně snížil o 1,3 % na 265,9 mld. Kč, a pokračoval tak ve střednědobém poklesu, k čemuž vedlo především působení zvýšených úrokových sazeb. Prostřednictvím dluhopisů byly nefinančním podnikům poskytnuty zdroje odpovídající téměř pětině objemu domácích bankovních úvěrů.

Nebankovní obchodníci s cennými papíry a správa aktiv

Objem aktiv nebankovních obchodníků s cennými papíry se téměř nezměnil, když činil 27,3 mld. Kč. Naproti tomu objem majetku svěřený správcům aktiv pokračoval v růstu, a to o 22,8 % na celkových 2,3 bil. Kč.

Investiční fondy

V návaznosti na vývoj na finančních trzích dosáhly investiční fondy nejvyššího růstu objemu celkového majetku (o 26,0 %) za posledních 5 let na historicky nejvyšší hodnotu 1 390,2 mld. Kč. Objem majetku ve fondech kvalifikovaných investorů vzrostl o 28,3 % na 450,8 mld. Kč a ve fondech kolektivního investování o 25,0 % na 939,3 mld. Kč. Z hlediska struktury druhů fondů kolektivního investování dle kategorií tříd aktiv došlo v případě domácích fondů k nárůstu podílu dluhopisových fondů (o 7,8 p. b. na 44,5 %) a naopak k poklesu podílu fondů smíšených (o 5,0 p. b. na 29,0 %) i akciových (o 1,4 p. b. na 14,9 %). Mezi zahraničními fondy si udržely svůj dominantní podíl akciové fondy (nárůst o 0,1 p. b. na 41,7 %).

Pojišťovny

Hrubé předepsané pojistné pokračovalo v růstu, když se zvýšilo o 6,5 % na 213,1 mld. Kč. Celkové posílení sektoru bylo taženo segmentem neživotního pojištění (nárůst o 9,1 %). Pojistné v segmentu životního pojištění naopak nepatrně kleslo (o 0,3 %). Celkový počet pojistných smluv se zvýšil (o 4,5 %) na 31,2 milionu. V průběhu roku bylo zaznamenáno 3,2 mil. pojistných událostí. Bilanční suma sektoru vzrostla o 4,3 % na 514,1 mld. Kč.

Penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření

Celkový počet účastníků III. penzijního pilíře se snížil o 3,9 % na 4,2 mil. osob. Objem prostředků spravovaných v penzijních fondech sice opět vzrostl, nicméně nejnižším tempem za posledních 5 let, a to o 1,9 % na 595,5 mld. Kč. Průměrný měsíční příspěvek účastníka se v rámci transformovaných fondů snížil na 792 Kč a v případě účastnických fondů naopak vzrostl na 871 Kč. Podíl smluv s příspěvkem zaměstnavatele vykázal nárůst o 1,2 p. b. na 25,9 %. Celková výše státních příspěvků poukázaných účastníkům III. penzijního pilíře poklesla o 2,1 % na 7,5 mld. Kč. Transformované i účastnické fondy zaznamenaly ke konci roku 2023 svá historicky nejvyšší zhodnocení.

Legislativa finančního trhu

Byl přijat zákon, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu a s podporou zajištění na stáří, dále novely zákona o investičních společnostech a investičních fondech, zákona o ozdravných postupech a řešení krize, zákona o podnikání na kapitálovém trhu a zákona o pojišťovnictví a v rámci tzv. Konsolidačního balíčku novela zákona o stavebním spoření. Na evropské úrovni byla schválena nová směrnice o spotřebitelských úvěrech a předpisy týkající se nabízení finančních služeb na dálku, centrálních depozitářů cenných papírů, evropských zelených dluhopisů a publikován balíček pro oblast digitálních financí.